

Politidirektoratet
politidirektoratet@politiet.no

Oslo, 22.09.2026

Høring – Nasjonal retningslinje og nasjonal veileder for utgivelse av navn på omkomne og drepte til offentligheten

Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag og Norsk Presseforbund viser til utkast til nasjonal retningslinje for utgivelse av navn på omkomne og drepte til offentligheten og veileder for utgivelse av navn på omkomne og drepte til offentligheten som ble sendt på høring 23.4.26. Vi takker også for et nyttig møte med POD for to uker siden. Som meldt under møtet har vi kritiske synspunkter som gjelder både utkast til veileder og retningslinje.

Vi mener at utkast til retningslinjen og veilederen legger opp til en vesentlig mer restriktiv praksis enn tidligere, og at dette er til stor ugunst både for offentligheten og for mediene.

Rettslig sett mener vi at de bygger på en ensidig fremstilling av gjeldende rett, som ikke tar høyde for rettsutviklingen de siste 20 årene, og som dessuten på viktige punkter bryter med det som i flere tiår har vært etablert praksis hos norsk politi, forankret i rundskriv fra Justisdepartementet. PODs nasjonale kommunikasjonsinstruks fra 2024 forutsetter et «*tilgjengelig politi som viser åpenhet og bygger tillit*». Videre slås det fast at «kommunikasjon med mediene og samfunnet skal skje innenfor de rammer som følger av taushetsplikt og adgang til å utlevere opplysninger». Vi mener disse dokumentene går i motsatt retning, ved at de bygger på en for restriktiv tolkning av taushetsplikten og ikke inneholder føringer som tilrettelegger for utlevering av opplysninger til mediene. Dette kan hindre mediene i å ivareta sitt samfunnsoppdrag. Vi minner her om at Riksadvokaten i sin veileder om utlevering av opplysninger til andre enn sakens parter understreker at «*påtalemyndigheten skal bidra til å gi media rammebetingelser de er avhengig av for å kunne utføre sitt viktige samfunnsoppdrag*». Vi viser også til politiinstruksen § 5-5 tredje ledd heter det:

”Med de begrensninger som følger av lov, og så langt det ellers finnes mulig og tjenstemessig forsvarlig, skal politiet på forespørsel gi allmenheten og massemedia opplysninger om etaten og dens arbeid. For øvrig påligger det politiet å gi slik informasjon av eget initiativ når dette finnes påkrevet eller hensiktsmessig, og ressursene og arbeidssituasjonen ellers tillater det. Denne opplysningsvirksomhet skal ha et forebyggende siktemål, og dessuten være et bidrag til å fremme forståelse for politiets oppgaver og styrke tilliten mellom politi og publikum.”

Det må dessuten skilles mellom den avdødes og de etterlattes rettigheter etter EMK artikkel 8. Konvensjonsrettighetene er i utgangspunktet personlige og overføres ikke etter dødsfallet. De etterlatte kan etter omstendighetene ha et selvstendig vern av sitt privat- og familieliv, men dette må vurderes konkret. Det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at enhver utlevering av en avdødes navn utgjør et inngrep i retten til privatliv.

Vi mener derfor at både veileder og retningslinje må endres, og at det bør utarbeides egne regler for utlevering av opplysninger til mediene. Vi bidrar gjerne i det videre arbeidet, og forutsetter at vi involveres tett hvis det skal lages egne regler for mediene.

1. Retningslinje og veileder må gjenspeile gjeldende rett

Både retningslinjen og veilederen har en ensidig fremstilling av gjeldende rett der retten til privatliv fremheves uten at man ser denne i lys av andre menneskerettigheter, som ytringsfrihet. Vi mener dette må endres, og at ytringsfriheten og vern av retten til informasjon må inngå som likeverdige hensyn i både veileder og retningslinje.

2. Økt åpenhet overfor redaktørstyrte journalistiske medier

Retningslinjen og veilederen bør legge til rette for økt åpenhet overfor redaktørstyrte journalistiske medier. Først og fremst fordi hvem som ber om tilgang til opplysninger er relevant i tolkningen av hva som utgjør et lovlig inngrep i ytringsfriheten. Videre fordi vi opplever stor variasjon i politidistriktene og blant saksbehandlere i kunnskapen om medienes samfunnsoppdrag og Vær Varsom-plakaten

3. Opplysning om en persons død er ikke alltid taushetsbelagt

Vi er uenige i at en nøytral opplysning om et dødsfall i forbindelse med ulykker i seg selv er et personlig forhold, og mener dette utgangspunktet må nyanseres, særlig overfor mediene.

4. Nærmeste pårørende kan ikke styre all redaksjonell omtale

Retningslinjen gir et feilaktig inntrykk av pårørendes kontroll av opplysninger om en persons død.

1. Retningslinjen og veilederen må gjenspeile gjeldende rett

Utgangspunktet for begge dokumentene er å klargjøre politiets taushetsplikt og bidra til lik praksis i enhetene når utgivelse av navn skal vurderes. Vi legger til grunn at POD med dette vil tilrettelegge for en enhetlig praksis på dette området som er i tråd med gjeldende rett. Da må også dokumentene gjenspeile gjeldende rett. Etter vårt syn, gjør de ikke det.

Taushetsplikten er en del av retten til privatliv, som er en grunnleggende menneskerett og et legitimt grunnlag for å holde tilbake opplysninger. Samtidig kan retten til privatliv, når det brukes som begrunnelse for å holde tilbake opplysninger, komme i konflikt med en annen grunnleggende menneskerett – ytringsfriheten, som både gjelder retten til å ytre seg og retten til å motta informasjon.

I løpet av de siste 20 årene har informasjonskrav som en beskyttet del av ytringsfriheten blitt

stadig mer fremtredende, og det er i dag ingen tvil om at tilbakeholdelse av opplysninger kan utgjøre et ulovlig inngrep i ytringsfriheten.¹

Et overordnet utgangspunkt i saker som gjelder forholdet mellom ytringsfriheten etter EMK art. 10 og privatlivsvernet etter EMK art. 8, er at det må treffes en rimelig balanse («fair balance») mellom de to rettighetene. Dette er fastslått i flere avgjørelser fra EMD og Høyesterett. De to rettighetene anses som likeverdige, og det skal ikke ha noen betydning for behandlingen i EMD om klagen gjelder ytringsfriheten eller retten til privatliv.²

En slik tolkning av rettspraksis har støtte i juridisk teori, se følgende i artikkel fra tingrettsdommer Jon Sverdrup Efstad fra 2021³: «Dersom det er bedt om innsyn og anført at innsyn er nødvendig for å utøve retten etter EMK artikkel 10, må forvaltningen vurdere om taushetsplikten skal vike.»

Forvaltningslovutvalget (NOU 2019:5) legger til grunn at taushetsplikten ikke er til hinder for at journalister eller andre gis tilgang til opplysninger som er taushetsbelagte så langt det er nødvendig for å unngå brudd på EMK artikkel 10. «Om det skulle vise seg at EMK artikkel 10 likevel har – eller får – selvstendig betydning på enkeltområder, vil det følge av forrangsbestemmelsen i menneskerettsloven § 3 at retten til informasjonsfrihet vil gå foran forvaltningslovens regler om taushetsplikt», fastslår utvalget i kap. 19.12.7.

Ytringsfrihetskommisjonen, som leverte sin utredning i 2022, mente Forvaltningslovutvalget ikke gikk langt nok i det som nå er forvaltningsloven § 13b nr. 7, og skriver følgende i kap. 11.8.5:

«Slik kommisjonen ser det, går ikke bestemmelsen langt nok i å dekke tilfellene hvor brudd på taushetsplikt kan forsvares i lys av informasjonskravet i EMK artikkel 10. (...) Taushetsplikt er ikke til hinder for at opplysninger etter en forholdsmessighetsvurdering deles med medier eller andre som skal bruke opplysningene til å informere offentligheten om en sak av allmenn interesse».

Verken veilederen eller retningslinjen berører dette. Rettskildene det vises til i utkast til veiledning for tolkningen av taushetsplikt og privatliv er fra 2001-2009, altså før rettsutviklingen i EMD. Vi mener derfor POD står i fare for å bidra til en utdatert praksis i strid med menneskerettighetene ved å ikke ta inn dette perspektivet.

I praksis er det et problem at forvaltningen ofte tolker taushetsplikten for strengt. Dette påpeker både Forvaltningslovutvalget (2019) og Ytringsfrihetskommisjonen (2022).

Forvaltningslovutvalget sa det slik:

«Bestemmelsene om taushetsplikt og utveksling av taushetsbelagte opplysninger bygger på en avveining av hensynet til parten og andre berørte på den ene side, og ulike samfunnsmessige hensyn på den annen. (...) Reglene er innfløkte, og de reiser flere tolkingsspørsmål som skaper usikkerhet i praksis. Når man ser dette i sammenheng med at brudd på taushetsplikten er straffbart, jf. straffeloven §§ 209 og 210, kan man neppe se

¹ HR-2021-526-A avsnitt 40, jf. *Magyar Helsinki Bizottság mot Ungarn* (18030/11), 8. november 2016.

² Se for eksempel Storkammerdommen *Von Hannover mot Tyskland* (nr. 2) sak nr. 40660/08 og 60641/08, dom av 7. februar 2012, avsnitt 99 og 106.

³ Efstad, J.S. (2021), *Våpensaken og innsynsretten etter EMK artikkel 10 – kommentar til HR-2021-526-A*, Juridika.

bort fra at forvaltningen i noen tilfeller er mer tilbakeholden med å utveksle opplysninger enn det hensynet til parten eller samfunnsmessige hensyn tilsier.»⁴

Også Ytringsfrihetskommisjonen pekte på faren for at unntaksbestemmelsene, og særlig taushetsplikten, strekkes for langt.⁵

Med andre ord: Hvis disse dokumentene skal gjøre saksbehandlere ved de ulike politidistriktene i stand til å gjøre riktige vurderinger knyttet til taushetspliktens rekkevidde, må de ikke bare gi veiledning om når en opplysning er underlagt taushetsplikt, men også når den *ikke* er underlagt taushetsplikt og hvilke konkrete hensyn som skal veies mot hverandre for å unngå krenkelser av EMK art. 10.

2. Økt åpenhet overfor redaktørstyrte journalistiske medier

Taushetsplikten skal overholdes. Samtidig viser rettsutviklingen at både tolkningen av hva som er taushetsbelagt og vurderingen av om opplysninger skal utleveres, avhenger av hvem som spør.

Redaktørstyrte journalistiske medier (heretter «redaktørstyrte medier») har et særlig vern mot inngrep i EMK art. 10. Hvem som ber om tilgang til opplysninger er derfor relevant i tolkningen av hva som utgjør et lovlig inngrep i ytringsfriheten. For å unngå krenkelser av EMK art. 10 må det skilles mellom tilgang når mediene spør, og tilgang for andre. I tre avgjørelser de siste 10 årene har Høyesterett bygget informasjonskrav for pressen på innsyn i straffesaksdokumenter direkte på EMK artikkel 10. Rettstilstanden er godt oppsummert av Høyesterett i HR-2025-1188-A, avsnitt 37 og 38:

«Det følger av EMK artikkel 10 nr. 1 andre punktum at ytringsfriheten omfatter rett til både å motta – «receive» – og å meddele – «impart» – informasjon uten inngrep av offentlige myndigheter. Begge disse sidene ved ytringsfriheten er sentrale for å oppnå en levende og opplyst informasjonsutveksling og meningsdannelse, som er nødvendig for et velfungerende demokrati.

Pressen spiller her en nøkkelrolle, og pressefriheten omfatter rett til å formidle informasjon om temaer av allmenn interesse og borgernes rett til å motta dem, jf. Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, 6. utgave side 1178. Begrensninger i pressefriheten kan derfor utgjøre et inngrep i EMK artikkel 10 nr. 1.»

Menneskerettsdomstolen har også fremhevet pressens rolle som vakthund i flere avgjørelser. I storkammerdommen Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary (nr. 18030/11, EMD 08. november 2016) fastslår domstolen følgende i avsnitt 167: «The manner in which public watchdogs carry out their activities may have a significant impact on the proper functioning of a democratic society. It is in the interest of democratic society to enable the press to exercise its vital role of “public watchdog” in imparting information on matters of public concern.”

⁴ NOU 2019: 5 *Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning* (forvaltningsloven), kap. 19.1.

⁵ NOU 2022:9 *En åpen og opplyst offentlig samtale* Ytringsfrihetskommisjonens utredning, kap. 11.7.4.

I HR-2021-526-A, avsnitt 38, fastslår Høyesterett med henvisning til EMD-praksis, at artikkel 10 kan innebære en plikt til å gjøre informasjonen tilgjengelig for pressen i saker med allmenn interesse.

Juridisk teori har fremhevet pressen og journalister som «i kjernen» av hvem som nyter et sterkt vern etter EMK art. 10.⁶

Det samme gjør Riksadvokaten i sin veileder for innsyn i straffesaker for andre enn sakens parter, punkt 5:

«Pressen har en særlig viktig oppgave i å informere om saker av allmenn interesse, og har derfor et saklig og beskyttelsesverdig behov for å få opplysninger om slike saker. Hvorvidt informasjonen skal gis i form av dokumentinnsyn beror på en helhetsvurdering, hvor det bl.a. legges vekt på hvor stor allmenn interesse saken har. De fleste straffesaker har en viss allmenn interesse, særlig når det er tale om en verserende eller nylig avgjort straffesak, slik at dette alene ikke vil være tilstrekkelig til å gjøre unntak fra lovens hovedregel om taushetsplikt. Men jo større allmenn interesse saken har, desto sterkere vekt får dette momentet i helhetsvurderingen.»

I utredningen [Dokumentoffentlighet i straffesaker](#) utarbeidet av professor Ragna Aarli (2021) ligger det flere forslag om særregler for pressen. I utredningen redegjør hun for forholdet mellom EMK art. 8 og EMK art. 10 flere steder, bla. kap. 7.3 og 7.6.

De fleste redaktørstyrte journalistiske-medier i Norge er forpliktet på Vær Varsom-plakaten og presseetikken. Her stilles det strenge krav ved omtale av ulykker i punkt 4.6, der det bla heter: «Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet». Punkt 4.7 stiller krav til varsomhet med navn, bilder og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold.

Vi har altså både en rett som beskytter medienes tilgang til opplysninger, og en etikk som beskytter mot unødig spredning, selv om mediene sitter på opplysninger. Politiloggens presseklent og medienes tilgang til eget stoff på domstol.no, er løsninger som springer ut av dette.

Medienes særlige vern mot inngrep i ytringsfriheten er en del av rettstilstanden, og må tillegges vekt i en konkret vurdering av taushetsplikt og om opplysninger skal gis ut. Fordi dette utgangspunktet er relevant for alle punktene i både veileder og retningslinje, mener vi det beste vil være å ha egen veileder/retningslinje for mediene. Vi vil likevel understreke at vi mener både retningslinje og veileder må justeres også overfor andre enn mediene hvis formålet er å klargjøre gjeldende rett.

EMK artikkel 10 er ikke begrenset til strafferettspleien

Politidirektoratet synes å legge til grunn at EMK artikkel 10 først og fremst kommer til anvendelse på spørsmål om pressens innsyn i strafferettspleien. En slik avgrensning har ikke støtte i EMDs praksis.

⁶ Kjølstad, M.M (2021), Forvaltningsloven og offentlig innsynsrett etter EMK art. 10. Kritisk Juss, årgang 47 nr. 1-2 s- 4-26, <https://doi.org/10.18261/ISSN.2387-4546-2021-01-02-02>

EMD understreker tvert imot i sin egen praksisguide at: «*Article 10 of the Convention enjoys a very wide scope*».

Dette gjelder både innholdet i informasjonen og måten den formidles på. Domstolen presiserer videre at: «*Article 10 does not apply solely to certain types of information or ideas or forms of expression*».

Artikkel 10 er med andre ord ikke knyttet til bestemte kategorier av informasjon eller bestemte nasjonale rettsområder. EMDs praksis viser at bestemmelsen får betydning i en lang rekke sammenhenger, også utenfor strafferettspleien.

Dette gjelder også retten til tilgang til informasjon. Etter EMDs storkammeravgjørelse i *Magyar Helsinki Bizottság mot Ungarn* kan tilgang til myndighetsinformasjon være beskyttet av artikkel 10 når tilgangen er nødvendig for utøvelsen av retten til å motta og formidle informasjon. EMD formulerer dette slik: «access to the information is instrumental for the individual's exercise of his or her right to freedom of expression»

For journalister og medier innebærer dette at spørsmålet ikke kan avgjøres ut fra hvilket rettsområde opplysningene befinner seg på. Det sentrale er hvilken funksjon tilgangen til informasjonen har for utøvelsen av ytrings- og informasjonsfriheten.

Det er derfor ikke grunnlag for å avgrense betydningen av EMK artikkel 10 til pressens innsyn i strafferettspleien. Også regler og praksis om politiets behandling og utlevering av informasjon utenfor straffesaksområdet må vurderes opp mot artikkel 10 når nektet tilgang griper inn i journalisters mulighet til å motta og formidle informasjon av offentlig interesse.

3. Navn på personer som omkommer i ulykker er som utgangspunkt offentlig informasjon.

Slik vi leser utkast til veileder og retningslinjen, legges det – uten henvisning til rettskilder - til grunn at navn på personer som omkommer er et personlig forhold og dermed underlagt taushetsplikt. Personopplysninger er et videre begrep enn taushetsbelagte opplysninger. Vi er uenige i tolkningen av at en nøytral opplysning om at en person er død skal regnes som et personlig forhold, og mener utgangspunktet må være motsatt: Etter at vedkommende er identifisert og nærmeste pårørende er informert, er hovedregelen at dette er offentlig informasjon. Dødsfall er normalt en opplysning som gjøres offentlig kjent, blant annet gjennom offentlige registre, dødsannonser og gravferdsopplysninger. Hvis opplysningen skal holdes hemmelig, må det vurderes konkret om det er forhold ved dødsfallet som gjør at det må regnes som et «personlig forhold». Det kan for eksempel være at vedkommende som omkommer har utvist klanderverdig adferd ved ulykken, at personen har befunnet seg i en privat situasjon da dødsfallet skjedde eller at det opprettes straffesak. I slike tilfeller kan opplysninger om navn utgjøre et «personlig forhold», men det må vurderes konkret og det må veies opp mot offentlig interesse.

At navn på personer som omkommer i ulykker som utgangspunkt er offentlige, ble slått fast i [et brev fra Politidirektoratet til Norsk Redaktørforening](#) i 2020. Dette fulgte også Justisdepartementets tidligere rundskriv (G 56/81 av 19.2.1981): «*Når det ellers gjelder anvendelsen av offentlighetsloven i saker som behandles av politiet, vil man nevne at departementet har lagt til grunn at f.eks. navn på omkomne etter ulykker m.v. i alminnelighet ikke er unntatt fra offentlighet. Forutsetningen må imidlertid være at de pårørende først er*

underrettet.» Som vil ble gjort kjent med under møtet med POD, er rundskrivet opphevet. Bakgrunnen for dette kommer frem av brev fra Justis- og beredskapsdepartementet til POD datert 18.01.2022. Departementet besluttet da å oppheve gamle rundskriv utgitt av Justis- og beredskapsdepartementet før etableringen av Politidirektoratet 1. januar 2001, «med mindre POD vurderte det slik at noen av disse rundskrivene fremdeles var aktuelle». Aktuelle rundskriv kunne da fastsettes på nytt av direktoratet. Som det også følger av brevet var Politidirektoratets tilbakemelding av 6. mai 2021 at opphevelse av rundskrivene var «uproblematisk».⁷

Vi finner ikke holdepunkter for å konkludere med at hensikten med opphevelsen var å endre praksis eller gjeldende rett. Tvert imot virker det som at dette var en opprydning av gamle rundskriv som følge av overføring av oppgaver.

I mange år har det vært vanlig praksis at politidistriktene går ut med navn på omkomne etter at pårørende er orientert. Praksis har imidlertid utviklet seg slik at det den siste tiden er stadig flere politidistrikter som kun frigir navn «i samråd med de pårørende».

I kriminalsaker (straffesaker og undersøkelsessaker som er opprettet i medhold av straffeprosessloven) kan det være behov for å unnta opplysninger av hensyn til etterforskningen, men også dette må vurderes konkret.

Selv om rundskrivet fra 1981 ikke lenger gjelder, og at brevet vi har forholdt oss til siden 2020 ikke skulle vært sendt ut, er det vårt syn at begge dokumentene gir uttrykk for en tolkning i tråd med gjeldende rett.

4. Pårørende har ikke ansvar for redaksjonell omtale

Når pårørende er informert, er hovedregelen at omkomnes identitet er offentlig. Flere steder gir utkast til retningslinjen og veilederen et feilaktig inntrykk av pårørendes kontroll over redaksjonell omtale. Vi viser til s. 5 i retningslinjen der det står: «De pårørendes ønske om å unngå medieoppmerksomhet vil ofte være en berettiget interesse som gjør at navnet ikke kan utleveres» og s. 8 i veilederen der det står: «De pårørendes ønsker om ikke å frigi den avdødes navn med den økte oppmerksomheten dette vil medføre, vil være et tungtveiende hensyn i den totalvurderingen som skal foretas etter § 24 nr. 3.»

Det er fullt mulig at man skal ta hensyn til pårørende. Men veilederen kan ikke konstruere et nytt rettslig prinsipp i strid med prinsippet om redaksjonell frihet. Vi må skille mellom at pårørende har interesser som det skal tas hensyn til, og at pårørende skal ha bestemmelsesrett over offentlig informasjon.

En slik tolkning er for det første ikke forenelig med det POD tidligere har sagt om navn på personer som omkommer i ulykker (jf. nevnte brev til NR) eller det nevnte rundskrivet fra 1981. I tillegg legger det opp til at både pårørende og politi får et redaksjonelt ansvar de verken har eller skal ha etter medieansvarsloven § 7 om redaksjonell uavhengighet. Hensynet til ofre og de pårørende i ulykker og kriminalsaker er helt sentralt i presseetikken. Men det er opp til redaktørene å ta beslutningen, og deres ansvar å ta vise hensyn ved omtale. I noen tilfeller vil mediene velge å ikke publisere navn, ikke fordi de pårørende krever det, men som følge av en redaksjonell vurdering. Vi mener derfor dette må endres i veilederen, også av hensyn pårørende og politi som påføres et ansvar de ikke skal ha.

⁷ Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet til Politidirektoratet, datert 18.01.2022, ref. 20/6329- JHE

Slik retningslinjen er utformet vil den dessuten kunne bidra til å skape et inntrykk av at dersom politiet ikke frigir et navn, så vil ikke dette bli offentliggjort. Slik vil det ikke fungere. I mangel av informasjon eller bekreftelse fra politiet, vil både redaktørstyrte medier – og andre – som ønsker denne informasjonen, søke andre kilder. For mediernes del vil de aktuelle presseetiske grensene være markert i Vær Varsom-plakatens punkt 4.6, hvor det blant annet heter:

«Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet.»

Det er altså ikke noe presseetisk krav om det er politiet som må verifisere opplysninger om identitet til en forulykket eller drept person. Det er tilstrekkelig at det aktuelle mediet har sikker informasjon om identitet, samt at man vet at de nærmeste pårørende er varslet. De pårørende vil altså ikke ha noen form for kontroll på informasjonen, noe de lett vil få inntrykk av å ha, slik retningslinjen er innrettet.

5. Om pårørende alltid må være varslet

Både veilederen og retningslinjen bygger på at pårørende som hovedregel skal være varslet før det gis ut opplysninger om hvem som er død. Vi er enige i dette utgangspunktet. Det kan likevel oppstå helt særlige situasjoner der andre tungtveiende hensyn tilsier at en annen løsning må vurderes.

Dette kan blant annet gjelde dersom uriktige opplysninger om identiteten er i ferd med å spre seg, med fare for at en annen person feilaktig blir utpekt som omkommet. Det kan også tenkes tilfeller der den avdøde hadde en sentral samfunnsfunksjon, og dødsfallet har umiddelbare konsekvenser av betydelig allmenn interesse. Et annet eksempel er at det over lengre tid ikke har vært mulig å finne eller komme i kontakt med pårørende, selv om politiet har gjort rimelige forsøk.

I slike unntakstilfeller kan det være et berettiget behov for å bekrefte identiteten overfor redaktørstyrte medier før alle pårørende er varslet. En slik bekreftelse behøver ikke innebære at navnet umiddelbart publiseres. Opplysningen kan tvert imot sette redaksjonene i stand til å kontrollere opplysninger, unngå feil og foreta forsvarlige presseetiske vurderinger av om og når identiteten skal offentliggjøres.

I denne forbindelse viser vi også til politiregisterloven § 34 som sier at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger gis ut i ikke anonymisert form når det er nødvendig ut ifra formålet eller for å forhindre forveksling, se § 34 nr. 2 og politiregisterforskriften § 9-8 om utlevering av opplysninger til allmennheten.

6. Kommentarer til tolkning av enkeltbestemmelser

Til tolkningen av politiregisterloven § 23

I politiregisterforskriften § 53-8 (3) heter det: «Opplysninger om personer i registeret er alltid underlagt taushetsplikt etter politiregisterloven § 23 første ledd»

I veilederen punkt 3.1 s. 4 tolkes dette som at *opplysninger om omkomne personer som politiet er i befattning med i det operative sporet og som registreres i det operative registret vil være taushetsbelagt.*» På bakgrunn av denne tolkningen fastslår utkast til retningslinjen punkt 4 at alle opplysninger i politiets operative registre om døde personer er taushetsbelagt informasjon.

Vi stiller spørsmål ved denne tolkningen, og mener § 53-8 (4) ikke i seg selv oppstiller taushetsplikt, men at den må vurderes etter politiregisterloven § 23. Vi mener det er en naturlig ordlydsfortolkning ettersom det henvises til § 23 i bestemmelsen. Hvis det hadde vært slik at § 53-8 (4) alene oppstilte taushetsplikt, ville en henvisning til politiregisterloven § 23 vært unødvendig.

Vi finner støtte for vårt syn i Sivilombudets uttalelse, i sak SOM- 2019-3483, der ombudet uttaler: *«Det er uklart for ombudsmannen hva departementet sikter til når det er vist til at det etter politiregisterforskriften § 53-8 ikke er anledning til å gi direkte utskrift fra registeret. I denne saken er det bedt om sammenstillinger av opplysninger og ikke direkte utskrift. Bestemmelsen hjemler uansett ikke taushetsplikt, og kan ikke begrunne unntak etter offentleglova § 13 første ledd. En eventuell taushetsplikt må etter dette hjemles i politiregisterloven § 23.»*

Dette synet er også i samsvar med vårt tidligere innspill til endringer i politiregisterloven og politiregisterforskriften 7. mai 2021. Vi gikk da imot et forslag om at samtlige opplysninger i politiets forskriftsregulerte registre skulle være underlagt taushetsplikt. Vi fremhevet at taushetsplikten må bero på opplysningenes innhold og en konkret vurdering, ikke alene på at opplysningene er registrert i et politiregister.

Departementet fulgte dette opp i Prop. 229 L (2020–2021) punkt 5.4 og opprettholdt ikke forslaget om en generell bestemmelse om at alle opplysninger i politiets registre skulle være underlagt taushetsplikt. Departementet åpnet riktignok for å fastsette særregler om taushetsplikt for enkelte bestemte registre, men avviste en generell regel som automatisk ville omfatte alle opplysninger i politiets registre. Dette underbygger at det ikke kan legges til grunn som et generelt utgangspunkt at en opplysning er taushetsbelagt bare fordi den er registrert i et politiregister. Det må vurderes konkret om opplysningen omfattes av taushetsplikten etter politiregisterloven § 23. Vi mener derfor at både veilederen og retningslinjen må endres på dette punktet. Det må fremgå at registrering i politiets operative register ikke i seg selv er tilstrekkelig til å fastslå taushetsplikt. Det avgjørende er om den aktuelle opplysningen etter en konkret vurdering omfattes av politiregisterloven § 23.

Til tolkningen av politiregisterloven § 24

I tolkning av politiregisterloven § 24 – når det er hjemmel for å utlevere opplysninger, blir det særlig problematisk at man ikke har med ytringsfriheten og informasjonskravet i EMK art. 10 og de siste 20 års rettsutvikling på dette området. Selv om § 24 alene ikke gir grunnlag for en interesseavveining, kan et innsynskrav – som vi redegjør for i punkt 1 og 2 – bygges direkte på EMK artikkel 10. Her skal det gjennomføres en interesseavveining mellom EMK art. 8 og EMK art. 10. Når hele veilederen handler om utgivelse av navn på omkomne og drepte, og man ikke har med dette som selvstendig grunnlag, gir det et klart inntrykk av at de situasjonene som beskrives under § 24, er eneste grunnlag. Dette mener vi er feil.

Vi reagerer også på fremstillingen i utkast til veilederen punkt 4.4.3 som redegjør for når taushetsplikten kan fravikes etter § 24 nr. 3, altså når «ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, for eksempel når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder». Her er det tatt med flere eldre rettskilder som legger opp til en svært vid forståelse av

hva som kan være en berettiget interesse. Samtidig har man ikke tatt med følgende kommentar på Lovdata (Juridika, ajourført 1. juli 2025. Morten Holmboe, Guri Lenth, Knut Erik Sæther).

«Utenfor de to konkrete typetilfellene som nevnes i nr. 3, må det foretas en konkret helhetsvurdering av om hensynene bak taushetsplikten slår til. Viktige momenter er hvor følsomme opplysningene er, hvor tilgjengelige de er, hvor godt underbygget informasjonen er, og om opplysningene har en allmenn interesse».

Vi ber om at denne tas inn som en del av redegjørelsen for gjeldende rett.

Elin Floberghagen
generalsekretær i NP

Reidun Kjelling Nybø
generalsekretær i NR

Ina Lindahl Nyrud
advokat i NJ